

פרשת משפטים תשפ"ד

כתבי תלמידים לא מוגה

שיחת מורינו הגה"צ ר' דוד מנחם שניידר שליט"א משגיח ישיבת גרודנא באר יעקב

הג"ר ברוך ויסבקר זצ"ל

כלל ישראל משתתפים בצערו של רבינו רה"י הגר"צ דרבקין שליט"א בפטירת גיסו. ולמעשה זהו צערם של כלל ישראל. זכיתי להכירו למעלה מ-35 שנה, זה לא סתם ת"ח שמת, בדור כשלנו לא גדלו אנשים כאלו, הוא היה מהיחידים שבדור.

הוא לימד תורה לעמו ישראל, זהו תואר שהקב"ה משתבח בו. המשכילים עשו ליצנות מהמושג "מלמד" רח"ל, הם הפיצו מאמר בו עשו ליצנות מהמלמדים שהיו עניים מרודים, הפכו את התואר "מלמד" לביזיון". הראו את המאמר לגר"ב ליבוביץ שהצטער ובכה למראהו. ולכך כתב מאמר חריף להעמיד שהתואר "מלמד" הוא תואר קדוש, זהו תואר של הקב"ה "המלמד תורה לעמו ישראל". הג"ר ברוך זכה ללמד תורה בדרגה מופלאה, עם הבהירות שלו, עם ההנהגה שלו. יש הרבה שזכו להרביץ תורה, אין הרבה כמותו שהצליחו להעמיד ת"ח גדולים לאלפים. עלינו לדעת מה כלל ישראל איבד, עשרות שנים של הרבצת תורה דעת וירא"ש. הקב"ה מצטער בפטירתו. "חכם שמת הכול קרוביו" (שבת דף קה.), זה אסון גדול לכלל ישראל. מתוך אלף שנכנסים לתלמוד, כמה יוצאים להוראה, ועוד הוראה בדרגה כזו. ה' ירפא את שברנו, ה' יתן שנזכה לישועות ונחמות בקרוב.

הוראות השימוש לעולם

נראה קצת בנוגע לפרשה. הפרשה (שמות כא, א) פותחת, "ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם", יש ו' החיבור, פרשת משפטים היא המשך לפרשת יתרו. כל המצוות כלולות בעשרת הדיברות כפי שרש"י מביא (שמות כד, יב). בעומק הדברים זהו "אסתכל בה באורייתא וברא עלמא" (זוהר ב, דף קסא.), יש בזה שתי הבנות. ההבנה הפשוטה, בניין העולם בנוי לפי תכנית, יש לעולם שיעור קומה. רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים מכוונים כנגד העולמות העליונים, העולם כולו כלול בתורה הקדושה.

יש בזה הבנה נוספת הנוגעת לנו בהנהגת היום יום. הביאו פעם למשגיח רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל מכשיר חדש, היה טמון בו הוראות שימוש. המשגיח התפעל ואמר, אפילו למכונה קטנה יש הוראות שימוש, כל שכן למכונה גדולה צריך הוראות שימוש. הקב"ה ברא עולם ומלואו, כ"כ הרבה חכמה, וכי אין בו הוראות שימוש?! אסתכל באורייתא וברא עלמא, הוראות השימוש בעולם נמצאים בתורה הקדושה. כשנולדים צאצאים זו שמחה מיוחדת, החובת הלבבות (ב, ד) מאריך לבאר כמה חכמה טמון בתינוק בן יומו. וכי אדם יכול

ניתן לשמוע את השיחה השבועית

בקו המידע שע"י התאחדות בוגרי הישיבה 086146868 שלוחה 13

וכן ניתן לקבל את השיחות מדי שבוע בכתובת GB9150606@gmail.com

ליצור נשמה!?! עצם יצירת הבשר והדם שבאדם זו חכמה מופלאה מאוד, כמה חלקים טמונים בטיפת דם. כל מי שקצת יתרכז ויעמיק, יכול לקבל מושגים. הכופרים לא רוצים להכיר שיש בורא לעולם, שיש לעולם הוראות שימוש. פרשות אלו הם הוראות השימוש, אסתכל באורייתא וברא עלמא.

בפרשת משפטים התחדש גדרי לא תחמוד

נשתדל לבאר במקצת את יסוד בין אדם לחברו, ובזה גופא יש עולמות בלי סוף. הרמב"ן פותח את פרשת משפטים (שמות כא, א), "טעם ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", כי רצה להקדים להם המשפטים, כי כאשר היה בעשרת הדברות הדבור הראשון בידיעת השם - "אנכי ה' אלוקיך", יחוד ה' - "והשני באיסור ע"ז. חזר וצוה את משה (שמות כ, יט) "כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם" - שמעתי שהיו עולים מרוסיה שמה שתפס אותם היה, כלל ישראל זכו שהקב"ה דיבר איתם, הקב"ה דיבר עם כל יהודי! - "שתזהירם אתה עוד שיתנו לבם למה שראו ויזהרו במצות האלו שצויתם, כי "אתם ראיתם", כנגד דבור "אנכי", "ולא תעשון אתי" כנגד "לא יהיה לך", להשלים ענין ע"ז, "ואלה המשפטים" כנגד "לא תחמוד" - מדוע כל המשפטים כלולים ב"לא תחמוד"? - "כי אם לא ידע האדם משפט הבית או השדה ושאר הממון יחשוב שהוא שלו ויחמדהו ויקחהו לעצמו, לפיכך אמר "תשים לפניהם" - יש דין ויש משפט, יש בעה"ב לעולם - "משפטים ישרים ינהיגו אותם ביניהם, ולא יחמדו מה שאינו שלהם מן הדין".

צריך להסביר קצת מהו איסור "לא תחמוד". אדם שרואה חפץ של חברו שהוא מעוניין בו, רוצה לקנות כמותו, אינו עובר על "לא תחמוד", חברו רק גילה לו שיש חפץ כזה, דומה הדבר לחלון ראוה בו רואים מה אפשר לקנות בחנות זו או אחרת. האיסור הוא לחמוד חפץ של חברו ולקנותו אליו, לשון הרמב"ם (ל"ת רסה) היא, "שהזהירנו מהשים מחשבתנו לעשות תחבולה כדי לקנות מה שיש לזולתנו מאחינו", וכך בחינוך (לח). התחדש כאן שמה ששייך לחברך לא שייך לך, התגלה שיש מושג שנקרא "חברו", הוא עולם אחר שאינו שלך.

עומק איסור לא תרצה

נעמיק יותר. בגמרא בשבת (דף לא.) מסופר על גר שבא להלל הזקן שרוצה להתגיייר בתנאי שלמד את התורה כולה על רגל אחת, אמר לו הלל "כל מה דעלך סני לחברך לא תעביד", רש"י שם מפרש "ריעך וריע אביך אל תעזוב" (משלי כז, י) זה הקב"ה, אל תעבור על דבריו". אולם בפשוטו הלל חידש לו שיש מושג "חברו", מה ששלך שלך, ומה שלא שייך לחברך. נמצא שעיקר התורה הוא בין אדם לחברו.

והנה הרמב"ן (שמות כ, יג) מחדש חידוש גדול מהו "לא תרצה", איני יודע מדוע לא מדברים על זה, היום התבוננתי להבין את עומק דבריו, "אמר" - כביכול בורא העולם אומר - "הנה צויתך להודות שאני בורא את הכל, בלב ובמעשה" - הוא לבדו עשה ויעשה לכל המעשים - "ולכבד האבות בעבור שהם משתתפים ביצירה, אם כן השמר פן תחבל מעשה ידי ותשפוך דם האדם אשר בראתי לכבודי ולהודות לי בכל אלה" - הרמב"ן משלים לדבריו בסוף פרשת בא (שמות יג, טז), "ואין קל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה

לאלוקיו שבראו". עיקר בריאת האדם שהוא כדי שיאמין ויודה לאלוקיו, לאדם יש תפקיד, לכן אסור להרוג אדם.

בזה מבוארת הגמרא בשבת, "כל מה דעלך סני לחברך לא תעביד", הוא מדיני "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח). אדם אוהב את עצמו מטבעו, בפשטות צריך לאהוב את חברו כיון שהוא מחובר אליך, כל ישראל נשמה אחת. מחדש הרמב"ן, אהבת החבר אינה עניין של מדות, "והלכת בדרכיו" (דברים כח, ט), "אבא שאול אומר "ואנוהו" (שמות טו, ב), הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום" (שבת דף קלג:). את רעך צריך לאהוב כיון שהוא מאמין בה' ומודה לו, זהו חשיבותו של האדם! לכן ההורג אדם ממעט בכבוד שמים.

בחסד מרבים כבוד שמים

רבי איצליה בנו של רבי חיים מוולאז'ין מקדים לנפש החיים, "וכה היה דברו אלי תמיד שזה כל האדם לא לעצמו נברא. רק להועיל לאחרני ככל אשר ימצא בכוחו לעשות". העיקר הוא לדאוג לשני, הדאגה הזו באה משום שהיא בדרגה חשובה, הוא מאמין בה' ומודה לו.

החובת הלבבות אומר בסוף שער אהבת ה' (י, ז), המזכה את הרבים גדול מהנביאים. הם הם דברי הרמב"ן, בזיכוי הרבים דואגים לחבר, מרבים כבוד שמים. מי שהורס את חברו, הורס את כבוד שמים, המזכה את הרבים, מקדם את חברו לתכליתו ומטרתו, מרבה אנשים שיכבדו את בורא העולם, יאמינו בה' ויודו לו, הוא מרבה כבוד שמים. הדברים ארוכים וקשה עכשיו להאריך.

עצם הביקוש הוא כבוד שמים

בזה רציתי ליישב מה שהוקשה לי במסילת ישרים. הרמח"ל פותח בפ"א, "ייסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו, והנה מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא". הרמח"ל מדבר הרבה בספריו על כבוד שמים, מדוע בביאור חובת האדם בעולמו הרמח"ל לא מזכיר חיוב כבוד שמים?

הם הם דברי הרמב"ן. עומק איסור רציחה הוא להרוג אדם שנברא כדי להאמין בקב"ה ולהודות לו, ומשכך, כבוד שמים הגדול ביותר הוא, כאשר בשר ודם, קרוץ מחומר, יש לו יצר הרע, תאוות ומשיכות לכל מיני עניינים, עוזב את שטויות עולם הזה, מחזק את נפשו, משתדל ומשקיע בתכלית הבריאה. מבין שתכליתו היא "להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו", מתעניין מחפש ושואף להתעלות להעמיק ולהתקדם ברוחניות, זהו תאוה קדושה, זהו כבוד שמים האמיתי!

הרצון "להתענג על השם" זהו גופא כבוד שמים, מי שזוכה להשקיע ולהתאפק זהו גופא כבוד שמים, עליו אומר המדרש (ויקרא רבה כו, ז), "אמר ריש לקיש באותה שעה קרא הקב"ה למלאכי השרת ואמר להם באו וראו בריה שבראתי בעולמי". אנו יודעים זאת אבל לא משקיעים מחשבה. אם נשקיע מחשבה בכל

מעשה להרבות כבוד שמים, זה יתן לנו שמחה. יתן לנו חשק להמשיך הלאה. כל מילה בתוסי' תתן לנו את התענוג האמיתי. אמנם זהו בגדר לימוד שלא לשמה, ויש ליישב ואכמ"ל.

ה' יתן לנו שנזכה באמת להשתדל להתלמד לת"ח אמתיים כמו הג"ר ברוך ויסבקר זצ"ל. לכאו"א יש את האפשרות, אם נשקיע יותר בתורה ובתפילה ובמדות טובות, זה ירבה כבוד שמים. זה יתן לנו שמחה. בעז"ה נזכה להרגיש שאנו מתקדמים אל "להתענג אל השם" כאו"א לפי כוחו. יהי ה' עמנו להצליח לגדול באמת בתורה ויראת שמים ובכל מילי דמיטב.